

Hörmətli, baş redaktor! Sizə təqdim etdiyim bu yazı bir oxucunun istedadlı şairə Tahirə İmanovanın "Unuda bilmirəm" şeirlər kitabı barəsində düşüncə və fikirləridir. Yazısını və Tahirə xanımın kitabını mənə verdi ki, oxuyum, fikrimi bildirim. Tahirə İmanovanın imzası gərək ki, Sizə də tanış olsun. Məlumatıma görə bir müddət Sizin sferada - Azərbaycan Nəşriyyatında işləyib, bir sıra qəzetlərlə əməkdaşlıq edib, şeirləri müntəzəm olaraq dərc olunub, iki sanballı şeir kitabının müəllifidir... "Xalq qəzeti"nin əməkdaşı olmuş, tanınmış istedadlı jurnalist, rəhmətlik Vahid İmanovun bacısıdır, Qarabağ qaçqını-köçgünüdür...

Sənət, şeir - həmişə zəhmət və istedadla yaranır. Qadın sənətkarların zəhməti bəlkə də ikiqatdır. Lakin bu sənətkarlar yaxşıdır ki, ədəbiyyat tarixinin böyük simaları sırasında mətənətlə qərarlaşıblar. Sevgilərinə, ailələrinə, əzizlərinə sədaqətlə, talelərinə, ağrı-acılarına, dərd-kədərlərinə səmimiyyətlə şeirlər həsr etmiş, yalnız qadınlara məxsus duyğularını tərənnüm etmişlər...

Ədəbiyyatımızda humanizmin yaranması və inkişafında mühüm rolunu oynayan, poeziyamıza dəyərli töhfələr və ölməz sənət əsərləri bəxş edən qadın şairlərin zəngin ədəbi irsinə istinad etsək əsrlərdən üzübəri, bu günümüzdə qədrə maraqlı və möhtəşəm bir siyahı alınır: Məhşəri xanım Gəncəvi, Ağabəyim ağa Ağabacı, Heyran xanım, Aşıq Pəri, Xurşidbanu Natəvan, Aşıq Bəsti, Fatma xanım Kəminə, Mirvarid Dilbazi, Nigar Rəfibəyli, Mədinə Gülgün, Həkimə Büllürü, Xanımana Əlibəyli, Firuzə Məmmədli, Nurəngiz Gün, Kamilə Nəmet, Ruzigar Əfəndiyeva, Nisəbəyim və s.. Bunlar və adlarını çəkmədiyim digər klassik və istedadlı qadın şairlərimiz azərbaycanlı qadınların poetik düşüncəsini, hisslərini, istəklərini və dərin ədəbi dünyagörüşünü özündə əks etdirən sənət inciləri yaradıblar. Bu qadın şairələrimizə xas olan genetik potensialını öz amplitudasında daşıyıcısı kimi onların sırasına qətiyyətlə, şübhə etmədən Tahirə İmanova imzasını da əlavə edərdim...

Onu da qeyd edirəm ki, bizim poeziya tariximizdə, XIX əsrdə Tahirə adlı istedadlı bir qəzvinli şairəmiz də olubdur - Tahirə Qürretüleyin! Tahirə ("pak", "təmiz" deməkdir), Qürretüleyin ("göz bəbəyi", "göz nuru", məcazi mənada "əziz övlad") mənalarıdır... Bunu qeyd etməklə, bildirmək istərdim ki, Tahirə İmanovanı şeirlərində həm də, öz adının mənasının mənəvi-poetik daşıyıcısı kimi gördüm...

Pak, təmiz bir xarakterə malik Tahirə İmanovanın şeirləri dərd, ələm, qüسسə daşıyıcısıdır... Tahirənin şeirləri tale şeirləridir, tale ağlarıdır... Qadınlar dərdə ağlamağı daha yaxşı bacarırlar, Tanrı ağları kişilərin yox, onların stixiyasına şamil edibdir... Gözəl vətəni Qarabağı, daha sonra dalbadal iki gənc qardaş itkisi bu incə ruhlu qadın və şair üçün taleyin dəhşətli zərbələri olub... Onun bərcəstə, səmimi, içdən gələn şeirlərində fərdi, üzüntülü, acı qadın taleindən tutmuş, insanlığın, bəşərin, qadınlığın çəkdiyi iztirablar çeşidi uyar bədiiliklə, zərif poetik çalarlarla, emosionalılıqla, lirik dramatikliklə əksini tapıbdır... Başqa sözlə, onun şeirləri müəllifin ələmli-dərdli duyğularına bələnmiş müasir insan ruhunun - azərbaycanlı qadın ruhunun proeksiyasıdır... Onun yradıcılıq potensialı güclüdür və daha əhatəli perspektivə malik olduğuna inanıram...

Tahirə xanımın yradıcılığının ruhu, mayası, cövhəri Qarabağ itkisi, Vətəndə Vətən qürbətini, yurd-yuva nisgili, dərdi-ələmi ilə yoğurulub, insan-qadın ləyaqəti, mənəviyyatı uğrunda dünya ilə özünəməxsus bir tərzdə -- fədakarcasına qələmlə döyüşə, qovğaya çıxır, "qələmi qara qəm köynəyi geyib dərd ağlayır", sırf qadın psixologiyasına məxsus dərdin min-bir çaları, bıçağa dönmüş qəlpələri onun qəlbine hakim kəsilərsə də , nikbinliyini itirmir, dizi qatlayıb yerə çökdürən dərdin qarşısında əyilmir, özünün yazdığı kimi: "Qələbə günü mənim qələmim də qəm köynəyindən çıxacaq..." - deyir!!

Bu dediklərimin bir qismi Sizə təqdim etdiyim bu "Oxucu məktubu"nda əksini tapıbdır. "Oxucu məktubu"nu da, mən maraqlı, duyğulu ədəbi janr hesab edirəm... Hamımız, bütün qələm əhli oxucu üçün yazmırıqmı?! Xahiş edirəm, Qədir Məmmədovun bu maraqlı, səmimi oxucu duyğularını qəzetinizdə dərc edəsiniz...

Hörmətlə, Qurban Bayramov,
tənqidçi-ədəbiyyatşünas,
doktor-professor.
03. 05. 2019.

Bir şairin yradıcılığı barəsində bir oxucunun düşüncələri və yaxud, oxucu təəsüratı...

Hörmətli redaksiya əməkdaşları, mən nə tənqidçiyəm, nə də ədəbiyyat adamı. Adı oxuculardan biriyyə, amma ədəbiyyat

həvəskarıyam, müəllim mənim hobbim yox, deyərdim ki, havamdır, suyumdur... Bu fikirlərimi, duyğularımı yazıb Sizinlə bölüşməyim də səbəbsiz deyil...

Sizlə 10 il bir sinifdə oxuduğum yadıcılığı ilə dərinə tanış olduğum bir yazı haqqında söz açmaq, duyğularımı bölüşmək istəyirəm. 48 il bundan əvvəl orta məktəbi bitirdik. Hər kəs öz qismətinin dalınca getdi və biz ayrıldıq. Aradan illər ötdü. Məclislərin birində eşitdiyim bir şer o qədər dəyərli, təsirli, sadə və oxunaqlı idi ki, elə bildim bu şerin müəllifi mənə çox yaxın və doğmadır. Çünki şerin hər bir kəlməsindən yazda açılan tər çiçəklərin ətri, kəndimizə yaxın axan Xaçın çayının qıjiltısının səsi, novruz bayramında həyətbacada yanan kül-küləşin tüstü qoxusu gəlirdi. Şerin müəllifi ilə maraqlandım. Adın eşidəndə bir anlığa 48 il bundan əvvəl ayrıldığım o illəri xatırladım. Bəli, bu o idi. 10 il bir sinifdə təhsil aldığımız Tahirə xanım. Bilirdim o vaxtlar şer yazırdı. Amma, uzun illərdən sonra bu qədər təkmil istedadla malik olduğundan xəbərim yox idi.

Arayıb-axtardım, məlum oldu ki, mənim sinif yoldaşım Tahirə xanım belə bir neçə kitabın müəllifidir. "Unuda bilmirəm" (2017-ci il) şerlər toplusu olan bu kitab onun növbəti kitabıdır.

Kitab başdan-ayağa Vətən həsrətinə. El-oba dərdinə, torpaq itkisinə, müharibədə şəhid olan el oğullarına həsr edilib. Çünki Qarabağ kimi dərdi olan bir qələm əhli başqa nədən yazsa bilərdi?!

"Vətən hey" şerində yazır:

Ellərinin qurd basan,
Yollarını ot basan
Sərhədini yad basan,
Vətən hey, Vətən Heyy
Deyərək vətənə ağı deyir.

El-oba dərdi, vətən həsrəti, torpaq itkisi, ana-bacı qeyrəti dedirdir bu bayatını, bu ağını.

Quduz düşmənlərin xarabazara çevirdikləri hər gün yeri görünən vətənin belə təsvir edir:

Xarabazara dönən,
Yurdda çırağı sönen,
Hər gün yeri görünən
Vətən hey, vətən hey..

Bayatı şəklində olan bir şerində yazır:

Bu dağı yağdı, yağdı,
Bir şer toxumu əkdirdi.
Nə yaman uzun çəkdi
Bu həftələr, bu aylar
Dilim vətən haraylar.

Doğmalarını, vətəninə itirən şairə təmtəraqlı yaşayış istəmir. Kasıb komada belə yaşamağa razıdır, ancaq öz vətəninə - doğulduğu Ağdamda, Xaçın dərəsində, Kolanı elində.

İtirmişəm doğmamı,
Yeyim yavan loxmanı.
Verin kasıb daxmamı,
İstəmirəm saraylar,
Dilim Vətən haraylar!

Vətənin taleyi ilə öz şəxsi taleyini eyniləşdirən müəllif, nə qədər gözəl həyat yaşasa da, nə qədər ki. vətən yad əllərdədir, öz taleyini də vətənsiz təsəvvür edə bilmir. Məni zülmün-zillətin əlindən qurtarın deyir - Vətən oğullarına.

Vətənlə taleyimiz eynidir,
Onu yada, mənə qəmə salıblar!
O düşmənin, mən kədərin əlində.
Əsir edib, dərd içinə atıblar.
Qurtarın zülməndən-zillətdən mənə.
Alın bu kədərin əlindən mənə!

Nə qədər ki, yer üzündə haqq-ədalət öz yerini tapmayıb, nadanlar hər yerdə qol

açıb meydan sulayır, tamah hər yerə yol açır, ağbırçək anaların yaşamaq üçün kimlərsə əl açmasına dözə bilməyən şairə öz poetik fikrini sətiraltı belə ifadə edir:

Nadanın meydanda qol açmasına,
Tamahın hər yerə yol açmasına,
Ağbırçək ananın əl açmasına,
Dözmürəm, özümdən ayırın mənə,
Alın bu kədərin əlindən mənə!

26 ildir el-obasından, qohum-qardaşından uzaq düşən şairə dərdini dərd ilə bölüşür.

Siz Allah dərdimdən ayırman mənə,
Yandırsa da mənə, odu-alovu.
Bütün yaxınlarım uzaqlaşdı,
Bircə mənə qalan pənahım odur.
Taleyin şaxtası kəsəndə mənə,
Dərdimi dərdimlə mən bölüşürəm.
Yatanda yorğanım olubdur dərdim,
Duranda başımın üstündə gördüm.

"Qarğayıram sənə dağlar" şerində gəzdiyi dağları düşməne qışqırır, biz yoxuqsa sənə əl-əlvan geyinib çiçəklərlə bəzənməyəsən deyərək dağlara qarışır:

Köçüb köçün, gedib elin.
Varmı sənə gəzən dağlar?
Səni görüm bizdən sonra
Nə al geyin, bəzən dağlar!

Sonra dözmür dağlardan ümid gözləyir. Dağlarda qarın ərimesini öz yaşına bənzədir. Qar əridikcə sənəsi dağlanan şairə belə yazır:

Zirvələrdə qar ağıladı,
Sinəmi çarpaz dağladı.
Yağı səni ayaqladı.
Qeyrət gəl, dillən dağlar!

"Ana mənə bağışla" poemasında dağlara-daşlara, vətənə-vətəndaşa, çölə-çəmənə şer yazan bala öz nasından üzr istəyir. Anasına şer həsr etmədiyinə görə peşman olan şairə görün bu hissini necə ifadə edir:

Dağlara şer yazdım,
Daşlara şer yazdım
Sənə şer yazmadım.

Ananın qabarlı əllərinə, min bir əzaba qatlaşıb, öz körpə balasına halal çörək qazanıb, ac qalsanız belə haram tikə yemə-

yin deyən ananın dilinə şer yazmamısan-dan peşmançılıq çəkir:

Qabar-qabar əlinə
Dünyada bir yalan söz
Gəlməmişdir dilinə.
Namusla yaşamağı,
halallığa öyrətdin.
Ac qalsanız da belə,
Sınmaz, əyilməz olun,
Heç vaxt pislik etməyin.
Təmkimli, dinməz olun.

Həyatda çətinlik çəkəndə, min bir əzab görəndə, anasının onun dünyaya gətirdiyi üçün qınayan övlad sonradan onu bağışlamasını istəyir:

Həyat mənə əzdiyə.
Mən də səni qınadım.
Tələtümü dünyaya
Niyə gətirdin mənə?
Ana, mənə bağışla,
Günahkar etdin mənə.

Deyir. Sonra vicdanı ilə təkbətək qalan şairə yenə özünü günahkar hesab edərək yazır:

Ana, mənə bağışla.
Bəlkə günahkar mənəm?
Vicdanım ittihamçı,
Özüm də müttəhiməm!

"Mən qisas istəyirəm" şerində bütün balası şəhid olan analar, qız-gəlinlər, körpə balalar adından qisas istəyir.

Balam Vətənə qurban
Söyləyən anaların,
Bayrağı qucaqlayıb
Ağlayan balaların
Toy xonçası əlində,
Məzar üstə yollanan
Adından anaların
Coşur qanım deyirəm.
Mən qisas istəyirəm!!
Mən qisas istəyirəm!!

Tahirə xanımın şerlərində oxucu kimi müasir azərbaycanlı vətəndaşın hisslərinin, duyğularının, arzu və istəklərinin poetik ifadəsini gördüm. Dərin fəlsəfi təfəkkürə. İstedadlı zəkaya sahib olan şairə bacımıza bu çətin və şərəfli yolda uğurlar arzulayırdı! Qələmi iti, sözü kəsərli olsun deyirik.

Qədir Məmmədov